

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽMONIŲ UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ PROFILAKTIKOS
IR KONTROLĖS ĮSTATYMO NR. I-1553 21 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIVP-815 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINĖS SAUGOS
ĮSTATYMO NR. VIII-971 27 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIVP-816**

2022 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. spalio 20 d. sprendimo Nr. SV-S-247 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 6 ir 7 punktus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo Nr. I-1553 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-815 (toliau – įstatymo projektas Nr. XIVP-815) ir Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo Nr. VIII-971 27 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-816 (toliau – įstatymo projektas Nr. XIVP-816) (toliau kartu – įstatymų projektai) dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projektu Nr. XIVP-815 siūloma Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo 21 straipsnį papildyti nuostata, kuria Seimui būtų suteikti įgaliojimai skelbti ir atšaukti apkrėstų teritorijų karantiną (toliau – teritorijų karantinas) visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje ar keliose savivaldybėse, tvirtinti jo dydį, ribas, trukmę ir režimą, jeigu karantinas pratęsiamas po 6 mėnesių laikotarpio. Įstatymo projektu Nr. XIVP-816 siūloma Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo 27 straipsnį papildyti 8 dalimi, kurioje būtų nustatyta, kad, paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, Civilinės saugos įstatymo 8 straipsnyje ir (ar) kitų įstatymų nustatytais atvejais bei tvarka, nustatytus ir ilgiau nei 6 mėnesius taikomus laikinus ribojimus dėl asmens judėjimo laisvės, nuosavybės ir būsto neliečiamumo teisės, ūkinės veiklos laisvės, viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo motyvuotu Vyriausybės pasiūlymu vienam mėnesiui nutarimu tvirtintų ir (ar) testų Seimas. Jei iki nurodyto termino (ne vėliau kaip prieš 14 dienų iki ribojimų pabaigos) Vyriausybė nesikreipia į Seimą ir nepateikia motyvuoto pasiūlymo dėl asmens teisių ir laisvių ribojimų nustatymo ir (ar) pratęsimo, laikoma, kad Vyriausybės nustatyti ribojimai atšaukti.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio pirmojoje dalyje (taip pat kituose Konstitucijos straipsniuose, nustatančiuose valstybės valdžią vykdančių valstybės institucijų įgaliojimus) yra įtvirtintas valdžių padalijimo principas, kuris reiškia, kad įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisminė valdžios yra atskirtos ir savarankiškos. Konstitucijoje tiesiogiai nustačius tam tikros valstybės valdžios institucijos įgaliojimus, viena valstybės valdžios institucija negali iš kitos perimti tokių įgaliojimų, tokie įgaliojimai negali būti pakeisti ar apriboti įstatymu. Vadovaudamasi Konstitucijoje įtvirtintu valdžių padalijimo principu, valstybės valdžios institucijos savarankiškai įgyvendina Konstitucijoje ir įstatymuose joms nustatytą kompetenciją, o Vyriausybės atsakomybė Seimui gali būti įgyvendinama tik Konstitucijoje numatytais būdais ir formomis. Konstitucijoje nėra numatyta tokia Vyriausybės veiklos priežiūros forma kaip Vyriausybės nutarimų, priimtų jai įgyvendinant įstatymuose nustatytus įgaliojimus, tvirtinimas ar atšaukimas, todėl Seimo įtraukimas į Civilinės saugos įstatymu ir Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymu reglamentuotą ir išimtinai Vyriausybės kompetencijai nustatytą veiklos sritį, paskelbus atitinkamai valstybės lygio

ekstremaliąją situaciją ar karantiną, neatitiktų Konstitucijos 5 straipsnyje įtvirtinto valdžių padalijimo principo ir konstitucinio teisinės valstybės principo.

2. Civilinės saugos įstatymo 9 straipsnio 19 punkte nustatyta, kad Vyriausybė, paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, gali nustatyti gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams ūkinės veiklos laisvės, viešųjų ir administracinių paslaugų teikimo apribojimus, būtinus ekstremaliajai situacijai likviduoti ir jos padariniams šalinti. Šiame įstatyme Vyriausybei nesuteikti įgaliojimai riboti asmens judėjimo laisvės ir (ar) nuosavybės ir būsto neliečiamumo teises. Įstatymo projektu Nr. XIVP-816 siūlomas teisinis reguliavimas nederą ir su kitomis Civilinės saugos įstatymo nuostatomis. Šio įstatymo 3 straipsnyje nurodyti subjektai, kurie sudaro civilinės saugos sistemą, tačiau tarp jų nėra Seimo, todėl Civilinės saugos įstatyme neregamentuotų Vyriausybės įgaliojimų nurodymas ar atitinkamų Seimo įgaliojimų, paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, nustatymas Civilinės saugos įstatymo straipsnyje, reglamentuojančiame ekstremaliųjų situacijų valdymą, neatitiktų Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 7 punkte nurodyto teisėkūros sistemiškumo principo, reiškiančio, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje.

3. Ekstremaliosios situacijos metu Vyriausybės nutarimu nustatomi ūkinės veiklos laisvės apribojimai ūkio subjektams, apribojimai viešųjų ir administracinių paslaugų teikimui, o karantino metu nustatomos specialios asmenų darbo, gyvenimo, poilsio, judėjimo sąlygos ir apribojimai, taip pat ūkinės ir kitokios veiklos sąlygos ir apribojimai nėra savitiksliai, nes yra skirti užkrečiamųjų ligų plitimui riboti ar tiesiogiai siejami su ekstremaliosios situacijos likvidavimu ir jos padarinių šalinimu. Konstitucinėje doktrinoje ne kartą pažymėta, kad leisdama nutarimus Vyriausybė negali veikti *ultra vires* – ji privalo laikytis Konstitucijos ir įstatymų, todėl priimdama sprendimus Vyriausybė privalo išlaikyti tinkamą viešojo intereso ir individualių teisių pusiausvyrą. Numačius įstatymų projektais siūlomas procedūras, būtų apribotos galimybės Vyriausybei, kaip vykdomosios valdžios institucijai, įstatymų nurodytais atvejais veikti kur kas efektyviau ir greičiau, kad kuo greičiau būtų likviduota ekstremalioji situacija arba užkirstas kelias užkrečiamosios ligos plitimui.

2020 ir 2021 m. karantino visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje metu Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymas buvo keistas keletą kartų, tačiau nė vienu iš pakeitimų projektų nebuvo siūloma keisti instituciją, atsakingą už karantino paskelbimą (tęsimą) ir jo režimo priemonių nustatymą, ar papildyti dar viena institucija – Seimu. Priešingai, svarstant Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo Nr. I-1553 2, 8, 9, 18, 21 ir 36 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Seime pritarta Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo 21 straipsnio 3 dalies papildymui nuostatomis, kad Vyriausybės skelbiamo teritorijų karantino trukmė gali būti ne ilgesnė kaip 3 mėnesiai, o jei pasibaigus šiam laikotarpiui išlieka poreikis riboti užkrečiamųjų ligų plitimą, teritorijų karantinas gali būti kiekvieną kartą pratęsiamas dar ne daugiau kaip vienam mėnesiui. Šia nuostata įstatymu užtikrinta, kad karantino metu taikomi apribojimai nebūtų taikomi neribotą laiką ir būtų periodiškai peržiūrimi ir tęsiami tik esant pagrįstų aplinkybių.

Ministras Pirmininkas

Vidaus reikalų ministras